

POLICYSOLUTIONS

Új irányok a magyar külpolitikában

A Policy Solutions elemzése és ajánlásai
a Táncsics Alapítvány számára

2012. október

1. Az Orbán-kormány külpolitikájának értékelése

1.1. Az Európai Unió tagállamaival folytatott kétoldalú kapcsolatok

A második Orbán-kormány külpolitikájának viharos két évét mi sem jelképezi jobban, mint a legfőbb európai szövetségeseinkkel folytatott kapcsolataink állapota, minősége: a kétoldalú kapcsolatokban jelentkező romlás. Az utóbbi bő két évben az Orbán-kormány az EU tagállamainak több mint felével, a huszonhat másik EU-tagállam közül tizenötrel került kisebb-nagyobb diplomáciai összetűzésbe, ami jól jelzi a jobboldali magyar kormány konfliktusos politizálását. A konfliktusok túlnyomó többsége a magyar kormány demokratikus intézményrendszert átalakító, az európai értékek érvényesülését megkérdőjelező intézkedései miatt keletkezett uniós szövetségeseinkkel. Jellemzően ilyen, kormányzati szintű kritikát kiváltó kérdések az új alaptörvény illetve annak egyes rendelkezései, a médiatörvény, a bírói függetlenség, illetve általánosságban a demokrácia és jogállamiság minősége. Ezek mellett kisebb számban, de jelen vannak alapvetően gazdasági jellegű konfliktusok, mint a külföldi cégekre kivetett ágazati különadó valamint bankadó kérdése, illetve Szlovákia és Románia tekintetében nemzetpolitikai témájú (kettős állampolgárság, nyelvtörvény), illetve a szomszédos országok belpolitikájába való beavatkozás mentén kialakuló nézeteltérésekről beszélhetünk. E fejezetben az Orbán-kormány uniós tagállamokkal kialakult kétoldalú, kormányzati szintű konfliktusait összegezzük.

Ausztria egyrészt a bankokat – ideértve a Magyar Nemzeti Bankot is - érintő változásokat, másrészt az új alkotmány egyes rendelkezéseit kifogásolta. Michael Spindelegger osztrák külügyminiszter a devizahitelek végtörlesztését megengedő magyar jogszabály kapcsán kérte az Európai Bizottságot, hogy forduljon az Európai Bírósághoz, de Maria Fekter osztrák pénzügyminiszter is levélben tiltakozott magyar kollégájánál a devizahitelek rögzített árfolyamon történő végtörlesztése miatt. Az osztrák külügyminiszter az alkotmányozás kapcsán is kritikákat fogalmazott meg, kiemelve a jegybanki függetlenség kérdését. A bécsi külügyminisztérium államtitkára pedig kijelentette, támogatják a Magyarország elleni kötelezettségszegési eljárások megindítását.

Belgiumból főleg a demokráciát és a kisebbségeket érintő intézkedéssel kapcsolatban érkeztek kifogások. Előbb Elio di Rupo belga miniszterelnök fogalmazott meg óvatos kritikát a kormánnyal szemben az egyre központosítottabb hatalom kiépítése miatt, majd az ENSZ-ben a médiatörvény megváltoztatását, a sajtószabadság biztosítását, valamint a szexuális kisebbségek védelmét kérték számon a magyar kormányon.

Bulgáriában is a fékek és egyensúlyok rendszerét korlátozó törvények miatt szólalt fel a kormánnyal szemben Bojko Boriszov miniszterelnök azután, hogy az Európai Bizottság 2012

elején további jogi eljárásokat helyezett kilátásba Magyarországgal szemben. Boriszov helytelennek és a jobboldalra nézve kompromittálónak nevezte Orbán politikáját.

A Magyarországon az elmúlt két évben végbement változások egyik kiemelkedő kritikusa a cseh kormány volt. A csehek kifogásolták többek között a médiatörvényt, a kisebbségek helyzetét, az új alaptörvényt, a bankadót és általában a demokrácia állapotát az országban. Ezekben az ügyekben mindig a felső vezetés fogalmazott meg kritikát, hol egy miniszter, hol maga a miniszterelnök. Karel Schwarzenberg külügyminiszter a médiatörvényt, a magyar alaptörvény és a bankadó európai értékekkel való összeegyeztethetlenségét hangsúlyozta több interjúban, Petr Necas kormányfő pedig a Trianon-emléknap és a kettős állampolgársági törvény miatt fejezte ki aggályait a V4-ek találkozásánál, mondván ezek az intézkedések közvetlenül érintik Szlovákiát – akivel hagyományosan jó kapcsolatokat ápolnak –, illetve a visegrádi országcsoport közötti együttműködést is veszélyezteti. Ugyanakkor a cseh kormányfő idén februárban kiállt az Orbán-kormány mellett a kohéziós alapok túlzottdeficit-eljárás miatti felfüggesztésének kilátásba helyezésékor, az Európai Bizottság által alkalmazott kettős mércét és politikai döntést emlegetve.

Dánia azon ritka államok egyike ahol nemcsak kritikát kapott a magyar kormány, hanem maga is megfogalmazott egyet a skandináv országgal szemben. Nicolai Wammen, Dánia Európa-ügyi minisztere 2012 elején a magyar alaptörvény miatt szólította fel Budapestet, hogy tartsa tiszteletben az Európai Unió demokratikus értékeit, míg Orbán Viktor a dán elnökség alatt elfogadott és 2014-től érvényes hét éves Uniós költségvetés ellen érvelt, és nem üdvözölte a dán uniós elnökség munkáját a Magyarországnak jutó költségvetési források tervezett szűkítése miatt.

Orbának David Cameron brit kormányával ugyanakkor több vitás európai kérdésben sikerült megtalálni a közös hangot. Erre a legjobb példa a 2011 decemberében közösen elutasított német-francia kezdeményezésre javasolt szigorúbb uniós költségvetési szabályozás. Ellenben Cameron kormánya is kifogást emelt az új magyar mediaszabályozás miatt. A brit külügyminisztérium még 2011 elején állásfoglalást tett közzé honlapján, amiben sürgette a magyar kormányt, hogy a lehető legrövidebb határidőn belül rendezze a médiatörvény körül felmerült kérdéseket.

2012 januárjában a finn kormány is élesebb retorikát alkalmazott, és esetleges szankciók bevezetését is kilátásba helyezte a magyar kormánnyal szemben. 2012. január 5-én az alig fél éves finn kormány külügyminisztere, Erkki Tuomioja, szociáldemokrata képviselő miközben Magyarországról beszélt, felvetette a kérdést, miszerint „ha egy tagország megsérti a demokrácia alapelveit, fenntartható-e a tagsága?” Véleménye szerint az új alkotmány nem felel meg az uniós normáknak, és egy ilyen fel se vették volna hazánkat. Továbbá amennyiben a demokrácia minősége nem változik Magyarországon, úgy esetleges szankciókat is kilátásba helyezett hazánkkal szemben.

Franciaországgal volt az egyik legviharosabb viszonya a kormánynak az elmúlt két évben. Ez azért is kiemelendő, mert jórészt egy másik neves konzervatív politikus és kormánya illetve kritikával az Orbán-kormány politikai és gazdasági intézkedéseit. A főbb ütközési pontok a médiaszabályozás, a kisebbségek helyzete, az új alaptörvény, a közműszolgáltatások államosítása és az étkezési utalványok szabályozása voltak. Francois Baroin, a Sarkozy kormány szóvivője egy rádiónyilatkozatban kijelentette, hogy – csatlakozva más uniós országokhoz – a francia kormány is kéri a médiatörvény módosítását, mivel azt összeegyeztethetetlennek tartják az európai szerződésekben lefektetett sajtószabadság eszméjével. Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának egyetemes időszakos felülvizsgálati (UPR) ülésén 2011 májusában Franciaország a magyarországi roma kisebbséget ért támadások és a szélsőjobboldali félkatonai szervezetek miatt fejezte ki aggodalmát, illetve amiatt, hogy az új alaptörvény nem tiltja egyértelműen a halálbüntetés bevezetését. Alain Juppé külügyminiszter is hangot adott a magyar alaptörvénnyel szembeni francia aggályoknak, és egyúttal felszólította az Európai Bizottságot, hogy tegyen lépéseket annak érdekében, hogy hazánk tiszteletben tartsa az európai demokratikus értékeket. A francia cégeket is érintő étkezési utalványok piacának államosítása miatt Sarkozy elnök levélben fejezte ki aggodalmát Orbán Viktornak, később pedig a párizsi magyar nagykövetet is bekérték ez ügyben. Hasonló módon vitát váltottak ki a két ország között a hazai közműszolgáltatások visszavásárlására irányuló magyar lépések a francia Suez céggel szemben, amelyről szintén említést tesz az említett Sarkozy-levél. Ebben az ügyben végül sikerült a feleknek megegyeznie: 15,1 milliárd forintos vételárban állapodott meg a városvezetés a Fővárosi Vízművek kisebbségi részvénycsomagjának a megvásárlásáról.

Luxemburg az elsők között volt a hazánkkal szemben kormányzati szintű kritikát megfogalmazó EU-tagországok között. Jean Asselborn külügyminiszter 2010 decemberében a médiatörvény elfogadása kapcsán fogalmazott meg igen komoly kritikát Magyarországgal szemben egy interjúban. A politikus a sajtószabadságra és a demokráciára veszélyesnek nevezte az új magyar médiaszabályozást, Orbán Viktor rendszerét pedig Alexandr Lukasenko fehérorosz elnökéhez hasonló diktatúrának nevezte. A magyar kormány a bírálatot azzal kívánta jelentékteleníteni, hogy Asselborn nem a luxemburgi kormány hivatalos véleményét képviseli, amit azonban a luxemburgi miniszterelnök-helyettesi posztot is betöltő politikus cáfolta, és egy későbbi nyilatkozatában már nem csak a médiaszabályozást, hanem az Orbán-kormány Európa-ellenes politikáját is éles bírálattal illette.

Több uniós tagállamhoz hasonlóan 2010-ben Németország többször is hangot adott a magyar médiatörvénnyel szembeni fenntartásainak. Werner Hoyer, a külügyminisztérium államminisztere több alkalommal is kritizálta a médiatörvényt, ám ezek a kezdeti kritikák visszhang nélkül maradtak a magyar kormány részéről. A médiatörvényre irányuló német aggodalomnak Guido Westerwelle külügyminiszter, kancellárhelyettes is hangot adott Martonyi Jánossal történt 2010. decemberi hivatalos találkozója során, a jogszabály

megváltoztatására biztatva kollégáját. Rainer Brüderle gazdasági miniszter a több német nagyvállalatot is hátrányosan érintő, külföldi vállalatokra kirótt ágazati különadók miatt róta meg a magyar kormányt a Süddeutsche Zeitungban. Számos kritikát fogalmaztak meg a német kormány képviselői az Alaptörvénnyel kapcsolatban is. 2011 áprilisában Hoyer államminiszter adott hangot aggodalmának az új alkotmánnyal kapcsolatban; májusban az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának ülésén, a Magyarországról folyó vitában tette ezt Németország képviselője a médiatörvény és az Alaptörvény kapcsán, júniusban pedig Markus Löning, a német kormány emberi jogi biztosa a Velencei Bizottság Alaptörvénnyel kapcsolatos kritikáinak figyelmen kívül hagyása miatt bírálta az Orbán-kormányt, szégyennek nevezve a magyar adminisztráció elutasító attitűdjét. Legutóbb idén júniusban érkezett hazánkat érintő hivatalos kritika a német kormány részéről, amikor Cornelia Piper külügyi államminiszter arra bízta a magyar kormányt, hogy tekintse partnerének, az európai szerződések őrének az Európai Bizottságot.

Olaszország részéről egy alkalommal érkezett hivatalos kritika Magyarország felé, 2011 májusában, az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának időszakos felülvizsgálati ülésén. Az Olaszországot képviselő delegált a magyarországi magán-nyugdíjpénztári alapok felszámolása, illetve a dolgozók megszerzett jogainak védelmére vonatkozóan fejezte ki aggodalmát.

Brigitta Ohlsson svéd uniós ügyekért felelős miniszter tavaly januári magyarországi látogatásakor fogalmazott meg burkolt kritikát a médiatörvényről. A miniszter elmondta, feltételezi, hogy a kormány átvizsgálja a törvényt és minden tekintetben megvédi a sajtószabadságot. Ohlsson azt is hangsúlyozta, hogy a sajtószabadságot nem szabad szűkíteni, azt meg kell védeni, meg kell őrizni.

Sajátos diplomáciai közbjáték alakult ki 2011 júniusában hazánk és Szlovénia között, amikor kiszivárgott Borut Pahor szlovén miniszterelnöknek egy korábbi sajtóbeszélgetésen tett nyilatkozata. A szlovén miniszterelnök a magyar Alaptörvény és több meghozott magyar törvényt illető kritika mellett kijelentette, hogy a magyar EU-elnökség végét követően „politikailag azonnal és teljes mértékben” elszigetelik Magyarországot. A kijelentéseket a magyar Külügyminisztérium közleményben utasította vissza, egyúttal a szlovén nagykövettel személyesen is közöltek, hogy hivatalos választ várnak a szlovén féltől. Az ügy végül a szlovén miniszterelnök bocsánatkérésével végződött, aki egy brüsszeli Európai Tanács-ülésen személyesen kért elnézést Orbán Viktortól kijelentései miatt.

A demokráciát és az európai értékeket érintő magyar kormányzati lépéseket illetően a kritikák mellett két ország politikusi nyilvánosan is kiálltak az Orbán-kormány mellett. A litván parlament még 2012 januárjában nyújtott be Magyarország szuverenitása mellett kiálló határozatot. Donald Tusk lengyel kormányfő ezzel egyidőben nyilatkozott úgy, hogy Lengyelország politikai támogatást nyújt a magyar kormánynak. Külügyminisztere, Radoslaw Sikorski pedig az EU által a kelet-közép-európai tagállamokkal szemben alkalmazott kettős mércét hangsúlyozva vette védelmébe hazánkat két alkalommal is.

1.2. Az Európai Unió és Magyarország kapcsolata

Magyarország és az Európai Unió kapcsolatának bővebb kifejtésére jelen tanulmányban nem vállalkozhatunk – erről is szólt a Policy Solutions „Visszatérés Európába” címmel írott anyaga – itt mindössze röviden vázoljuk a legfontosabb tendenciákat. Ez a kapcsolat leginkább ellentmondásosnak volt nevezhető az elmúlt két évben. Egyrészt azért, mert Magyarország szakpolitikai szinten sikerrel látta el az Európai Unió Tanácsának soros elnöki tisztségét, a magyar elnökség alatt komoly és az integrációt mélyítő eredmények születtek. Másrészt azonban a kormány és főként Orbán Viktor miniszterelnök megszólalásait hallgatva meglehetősen nehéz lenne hitet tenni a Fidesz-KDNP európai elkötelezettsége mellett. Mindezt az is nehezíti, hogy Orbán és a Fidesz egészen másfajta hangnemet használ külföldön, mint belföldön.

Az utóbbi két évben a Fidesz-KDNP egyik legfőbb ellenségképe az Európai Unió lett, amely a Fidesz retorikájában megszorításokat kényszerít a magyar emberekre. Az IMF mellett így az EU kapcsán is az a paradox helyzet alakul ki, hogy a magyar kormány úgy próbál engedményekért, illetve pénzért – az IMF-hitelszerződéshez az Európai Bizottság jóváhagyása is szükséges – közben járni, hogy belföldön ellenségnek bélyegzi azokat, akiktől nagyban függ az ország pénzügyi helyzete.

Az Európai Unió nemcsak „távolsága” miatt alkalmas a kormány ellenségképének megjelenítésére. Az Unió intézményeiből rendszeres kritika érte a magyar kormányt, a demokráciát korlátozó intézkedései miatt. Az Alaptörvénytől a Magyar Nemzeti Bankon át az egyházügyi és a médiatörvényig számos olyan lépést kritizáltak Európai Bizottság tisztviselői vagy az Európai Parlament képviselői, amelyeket a jogállami normákkal összeegyeztethetetlennek tartottak. Az EU-tól távolodás mögött az is áll, hogy az Unió bizonyos támogatásokat rendszerint politikai minimumfeltételekhez köt. A Fidesz „keleti nyitásának” politikája ebben a kontextusban értelmezendő: nemcsak arról van szó, hogy a kormánypárt egy újabb szeletet hasított ki a Jobbik programjából, hanem arról is, hogy a potenciális keleti gazdasági partnerek egyike sem kér demokratikus politikai garanciákat befektetéséért cserébe – lévén maguk sem demokratikus rendszerek.

Az Európai Unióhoz való viszony vélhetően megosztja a Fideszt is – ugyanakkor a kormánypártban a konfliktusok kevésbé látványosan, mivel erősen centralizált szervezetről beszélünk. Egyértelműnek tűnik, hogy Orbán Viktor miniszterelnök kevésbé elkötelezett az integráció mellett, mint akár kormányának egyes tagjai. Orbán EU-hoz való viszonyát leginkább az erőpolitika határozza meg: a miniszterelnök abban az esetben hajlandó változtatni az EU intézményei által kifogásolt politikáján, ha konkrét szankciókat helyeznek kilátásba. Az ellentmondásos viszony tehát sok esetben azért válik nyílt konfliktussá, mert Orbán és az Európai Unió érdekkülönbsége kizárólag így oldható fel.

1.3 Szomszédsságpólitika

Rómánia

A román-magyar és az alább tárgyalt szlovák-magyar diplomáciai kapcsolatok annyiban hasonlóságot mutatnak, hogy az Orbán-kormány 2010 óta elsősorban nem saját belpolitikai tevékenysége nyomán került konfliktusba a másik féllel. A Romániával folytatott viták elsősorban a romániai magyar kisebbségről és a román belpolitikai folyamatokról szóltak. A két ország közötti összetűzések forgatókönyve rendszerint az volt, hogy magyar kormánypárti politikusok nyilatkoztak a román belpolitika magyarokat is érintő ügyeivel kapcsolatban, amit román képviselők az ország integritásának megsértéseként értelmeztek.

Fontos példa erre Orbán Viktor azon kijelentése, amelyben a romániai magyar kisebbség kulturális autonómiára való jogát hiányolta a román kisebbségi törvényből, illetve szót emelt a román választási rendszer többségi típusú átalakítása ellen. Ez utóbbi azért is érdekes, mert Magyarországon éppen az Orbán vezette Fidesz-KDNP pártszövetség alakította át 2011-ben úgy a választási rendszert, hogy az ugyan megőrizte vegyes jellegét, de az erőteljesen többségi irányt vett.

Szintén 2012 májusában robbant ki a ciklus egyik legfontosabb kultúrpolitikai botránnya, az úgynevezett Nyirő-ügy. Nyirő József erdélyi író magyar állami vezetők részvételével lezajlott szimbolikus újratemetése Magyarországon azért kavart nagy port, mert Nyirő tagja volt az úgynevezett „csonka” nyilas parlamentnek, írói munkássága pedig sokak szerint nem indokolja, hogy helyet kapjon a Nemzeti Alaptantervben. Romániában az újratemetés a román belpolitikába való beavatkozásként és nyílt konfliktusszításként jelent meg. Mindezt az állami vezetők – Kövér László házelnök és Szócs Géza korábbi kultúraért felelős államtitkár – részvétele nélkül el lehetett volna kerülni.

Szintén a román belpolitikába való nyílt beavatkozás volt Kövér László Magyar Polgári Pártot támogató erdélyi kampánykörútja. A kampánytevékenységet a román miniszterelnök és külügyminiszter is elítélte, Kövér pedig azzal védekezett, hogy nem magyar közjogi méltóságként, hanem magánembereként vesz részt a kampányban. A legutóbbi hasonló jellegű konfliktus idén júliusban zajlott hazánk és keleti szomszédunk között, amikor Orbán Viktor Tusnádfürdőn elmondott beszédében az államfőről szóló népszavazás előtt – Basescut támogató – otthonmaradásra bízta a romániai magyarokat. Ponta miniszterelnök ezzel kapcsolatban adott hangot felháborodásának, ezzel ugyanis szerinte a magyar miniszterelnök beavatkozott a román belpolitikába.

A Ponta-kormány hivatalba lépésével a magyar-román konfliktusoknak kialakult egy második, még súlyosabb szintje is. Míg a korábbi összetűzések elsősorban szimbolikus témákat érintettek, 2012 májusában az új román kormány egy sor olyan intézkedést fogadott el, amelyek közvetve vagy közvetlenül sértik a magyar kisebbség jogait és érdekeit. Az első

hivatali napja során a kabinet nemcsak a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem (MOGYE) magyar főtanészékét szüntette meg, de leváltotta a magyar prefektusokat, és ide sorolható a választási rendszer átalakítása is. A magyar kormány több fórumon is kifogásolta a romániai magyarok jogainak megsértését, joggal. A magyar kisebbség helyzete tehát Szlovákiához hasonlóan Romániában is belpolitikai kampánytéma lett, de míg a szlovák kormány az utóbbi időben a magyar fél irányában békülékeny hangnemet ütött meg, Romániával a konfliktusok egyre nyíltabbá váltak az elmúlt két és fél évben. Ennek a helyzetnek bizonyosan nem kedvezett a fideszes politikusok törekvése arra, hogy befolyásolják a román belpolitikai viszonyokat.

Szlovákia

A hagyományosan konfliktusokkal terhelt magyar-szlovák viszony 2010 után is ellentmondásos volt. Míg Magyarország az Európai Unió intézményeivel, a legtöbb nyugat-európai állammal és az Egyesült Államokkal elsősorban a magyar demokrácia állapotával kapcsolatban került konfliktusba, Szlovákiával már 2010-et megelőzően is főként a magyar kisebbség helyzete váltott ki vitákat. A két ország kapcsolatait nehezíti, hogy főként Szlovákiában (ugyanaz igaz egyébként Romániára is) a magyarellenesség belpolitikai kampánytémává vált. Kisebb mértékben igaz ez Magyarországon is, ahol a jobboldal pártjai még 2010 előtt a szlovákiai – egyébként egyértelműen elítélendő – nyelvtörvény kapcsán egyszerre versenyeztek egymással keménységben és marasztalták el a baloldali-liberális médiát és jogvédőket azért, mert szerintük nem léptek fel megfelelő határozottsággal a törvénnyel szemben.

Az újabb konfliktus a 2010-ben meghozott kettős állampolgársági törvény miatt robbant ki a két ország között, ekkor a szlovák belügyminiszter szokatlannak és nem európai megoldásnak nevezte a magyar jogszabályt. Két hónappal később már a Németh Zsolt külügyi államtitkár fogalmazott meg hasonló hangvételt, negatív kritikát a szlovák nyelvtörvényről a jogszabályt vizsgáló Velencei Bizottság jelentésének nyilvánosságra hozatala kapcsán. 2011 áprilisában a készülő magyar Alaptörvény határon túli magyarokra vonatkozó részét illetve kritikával közleményében a szlovák külügyminisztérium, Magyarországot nemzetközi kötelezettségvállalására és a szlovák szuverenitás tiszteletben tartására figyelmeztetve. 2011 májusában a szlovák parlament módosította a szlovák állampolgársági törvényt. Ennek értelmében Szlovákia megtiltotta állampolgárai számára a kettős állampolgárságot, azaz automatikusan elveszti szlovák állampolgárságát az, aki más országban megszerzi azt. 2010 júniusa és 2012 januárja között ennek értelmében több mint 200 ember veszítette el szlovák állampolgárságát, igaz, csak tizedük volt magyar. A törvény elrettentő ereje ugyanakkor felvidéki magyarok sokaságát tarthatott vissza a magyar állampolgárság megszerzésétől.

A szlovák-magyar viszony enyhítését nyilvánvalóan nem segítette a Fidesz-KDNP szlovák belpolitikában való szerepvállalása sem. A szlovákiai magyar pártok közül a Fidesz

egyértelműen az MKP-t támogatja a Bugár Béla vezette Híd-Most tömörüléssel szemben. Szlovákiai politikai elemzők szerint a Fidesz és az MKP túlzottan szorosnak ítélt kapcsolatának – természetesen a magyar pártok megosztottsága mellett – komoly szerepe lehetett abban, hogy az MKP 2010-ben kiesett a törvényhozásból, és 2012-ben sem kerültek vissza.

A szlovák-magyar konfliktusok 2012-re anélkül csendesedtek némileg, hogy érdemi változás állt volna be a korábban konfliktusos területeken. Így a magyar kettős állampolgárság, a szlovák állampolgársági törvény és a szlovák nyelvtörvény ügyben érdemi változás nem következett be sem a felek álláspontjában, sem a jogszabályi környezetben. (Kivételnek talán a 2011 márciusától és májusától is módosított nyelvtörvény tekinthető, amely azonban az enyhítések ellenére súlyosan diszkriminatívnak nevezhető a magyar kisebbségre nézve.) 2012-ben Orbán Viktor magyar és Robert Fico szlovák kormányfők új határátkelőhelyek nyitásáról, a komáromi híd megépítéséről és erősödő szlovák-magyar kapcsolatokról állapodtak meg. Összességében tehát azt mondhatjuk, hogy a Magyarország és Szlovákia közötti viszony történelmileg és a közelmúlt eseményei folytán is súlyos konfliktusoktól terhelt, amelynek középpontjában a szlovákiai magyar kisebbség helyzete áll. Annak ellenére pedig, hogy e konfliktusok nagy része továbbra is létezik, 2012-ben némileg javulni kezdett a kapcsolat a két ország kormányai között.

Szerbia

Magyarország és Szerbia kapcsolata az elmúlt két és fél évben kiegyensúlyozottnak volt nevezhető. Mindez elsősorban annak köszönhető, hogy a magyar kormány messzemenőig támogatja Szerbia EU-csatlakozását – ez a támogatás azonban „komoly feltételekhez kötött”. Martonyi János több ízben is kijelentette, hogy Magyarország „elsőrangú érdeke”, hogy Szerbia teljesítse a csatlakozás feltételeit, hazánk még Litvániával közösen segítséget is nyújtott Szerbiának ahhoz, hogy az Európai Unió élelmiszer-biztonsági és állatjóléti követelményeit zökkenőmentesen építhessék be a szerb jogrendszerbe. Szerb oldalról is megfigyelhető gesztus Magyarország és a magyar kisebbség irányában, azzal hogy Belgrád 2011 decemberében módosította a korábban diszkriminatív, a magyarok kollektív bűnösségére is utaló szerb kárpótlási törvényt. Mindez komoly diplomáciai sikerként értékelhető, mind Magyarország, mind az Európai Unió részéről.

Általánosságban az látszik, hogy a magyar kormány jó viszony kialakítására törekszik a szerb féllel. Orbán Viktor és Ivica Dacic szerb kormányfő 2012 októberi találkozásán a magyar kormányfő új határátkelő megnyitásáról beszélt és ismételten megerősítette a kormány elkötelezettségét Szerbia EU-csatlakozása mellett. Összességében a szerb-magyar kapcsolatok alakulásából az látszik, hogy a kisebbségek helyzetének javítása szempontjából hatékonyabb tud lenni az etnikai konfliktusokat nem élező, a jó kapcsolat kialakítására törekvő, kölcsönös gesztusokon alapuló politika. Ez természetesen mindig két fél

hozzállásától függ, ugyanakkor a Szerbiával folytatott diplomácia lényegesen hatékonyabbnak tűnik például a magyar kormány romániai tevékenységénél.

Ukrajna

A magyar-ukrán kapcsolatok igen hasonlóan alakultak az elmúlt két év szerb-magyar kapcsolataihoz. Annak ellenére, hogy Kárpátalján jelentős számú – az utolsó, 2001-es népszámlálás szerint mintegy 150 ezer – magyar él, az elmúlt két évből alig számolhatunk be érdemi konfliktusról. Egyetlen vitás kérdésként említhetjük meg, hogy a kettős állampolgárság megszerzésének magyarországi megkönnyítését követően a nemzetbiztonsági szolgálat első embere és a Legfelsőbb Tanács elnöke aggodalmának adott hangot, ezt azonban nem követte kormányzati cselekvés vagy elítélő nyilatkozat.

Annak ellenére, hogy 2010 és 2012 között folyamatos volt a magas szintű kapcsolattartás a két ország között, Orbán Viktor idén úgy fogalmazott, hogy a kapcsolat jó, de „nem jobb” mint egy évvel ezelőtt. Holott nem minden szomszédos országba tesz látogatást szinte havi rendszerességgel magyar állami vezető: köztársasági elnökként korábban Schmitt Pál rendszeresen és Orbán Viktor is több alkalommal utazott megbeszélésre Ukrajnába. A magyar kormány több alkalommal is kinyilvánította az ország európai integrációjának támogatását, külpolitikájában pedig az Orbán-kormány került az Ukrajnával való konfliktusos témák említését vagy kommentálását, egyetlen kivételnek Martonyi János kritikája tekinthető, aki Julia Timosenko fogva tartása kapcsán mondott elmarasztaló ítéletet az ukrán állapotokról.

1.4. A magyar-amerikai kapcsolatok

A magyar-amerikai diplomáciai kapcsolatok 2010-től 2012-ig folyamatosan hűvösek voltak. A konfliktus tetőpontját 2011-ben, az amerikai külügyminiszter, Hillary Clinton Orbán Viktor miniszterelnöknek küldött levelével érte el. Holott a kapcsolatok megromlása nem volt törvényszerű: 2010-ben még Eleni Tsakopoulos Kounalakis, az Egyesült Államok új magyarországi nagykövete kifejezett elismeréssel beszélt Magyarországról az afganisztáni helyzet stabilizálásában végrehajtott szerepvállalását. Szintén fontos nemzetközi ügyben kapott dicsértet Magyarország az Egyesült Államoktól a magyar EU-elnökség idején kitört líbiai konfliktusban. Ekkor hazánk látta el több nyugati ország, többek között az Egyesült Államok képviselőjét Líbiában. Ez utóbbi tevékenységről Philip Gordon, az amerikai külügyminisztérium helyettes államtitkára is elismerően nyilatkozott.

Az amerikai-magyar diplomáciai kapcsolatok megromlásának 2010-től alapvetően két oka jelent meg a nyilvánosságban: a magyar kormány és kormánypárt belpolitikai tevékenysége, illetve a 2012 szeptemberében kitört Safarov-ügy. Az Egyesült Államok nagykövete már 2010

végén komoly aggályokat fogalmazott meg a magyar kormány tevékenységével kapcsolatban, elsősorban a komoly nemzetközi felháborodást is kiváltó magyar médiatörvényt bírálva. 2011 márciusában a nagykövet már kiterjesztette a Magyarországra vonatkozó kritikákat a sajtószabadságról az alkotmányozási folyamatra, aláhúzva, hogy a hazánkkal kapcsolatos aggályok jogosak, amikor a jogállamiság kerül szóba. Ugyanakkor a nagykövet kifejezetten elutasította azt a vádat, miszerint az amerikai külpolitika bele kívánna szólni egy független ország törvényhozási gyakorlatába. 2011 júniusában Thomas Melia külügyi államtitkár bírálta a magyar alkotmányozás folyamatát, az egyházi törvényt és a médiatörvényt, ami Deutsch Tamás fideszes EP-képviselőt a diplomácia nyelvhasználatától idegen kinyilatkoztatásra sarkallta. Nyilvánvalóan az amerikai-magyar konfliktus feloldására tett kísérletet Orbán Viktor, amikor a Tom Lantos Intézet megnyitóján kifejezetten Amerika-párti beszédet mondott. Ez azonban nem hozhatta meg a kívánt eredményt, elsősorban azért, mert a magyar kormány folytatta az amerikai vélemények szerint a demokratikus intézményrendszert gyengítő politikáját.

2011 decemberében Orbán Viktor a diplomáciában szokatlanul éles hangú levelet kapott Hillary Clinton amerikai külügyminisztertől. Ebben a külügyminiszter az Egyesült Államok magyar demokráciával kapcsolatos aggodalmait „súlyosnak és megalapozottnak” értékelte. Clinton elsősorban az igazságszolgáltatás függetlenségével, a sajtószabadsággal és a kormányzás átláthatóságával kapcsolatban tartotta aggályosnak az Orbán-kormány 2010 óta folytatott tevékenységét, és felhívta a kormány figyelmét a nemzetközi szervezetek, köztük az Európai Bizottság, a korrupcióellenes Transparency International és a Velencei Bizottság ajánlásaira.

A magyarországi fejlemények kapcsán 2010 és 2012 között egyszer szólalt meg Barack Obama elnök – szóvivője útján. Ez pedig a következő fejezetben részletezendő Safarov-ügy miatt történt: ekkor az amerikai elnök komoly aggodalmának adott hangot az elmérgesedő konfliktus miatt, amely a magyar-örmény diplomáciai kapcsolatok megszakításához vezetett. Az USA Magyarországtól is tájékoztatást kért arról, hogy miért adták ki az azeri baltás gyilkost.

1.5. A keleti szél politikája

A keleti nyitás politikája már egészen a 2010-es választások megnyerése óta az Orbán-kormány külpolitikájának szerves részét képezi. „Nyugati zászló alatt hajózunk, de keleti szél fúj a világgazdaságban” – fogalmazta meg a miniszterelnök 2010 novemberében gazdaságpolitikai fordulatának lényegét. Ez annyit jelent, hogy a világgazdasági folyamatokban eddig vezető szerepet játszó nyugat „válságával” párhuzamosan a keleti, feltörekvő államok – Kína, India, Oroszország, az arab világ és más fejlődő térségek – veszik át az irányítást a globális gazdaságban, hazánknak pedig nincs más választása, mint hogy alkalmazkodik az

aktuális trendekhez. Ennek megfelelően Magyarországnak fel kell vennie, illetve el kell mélyítenie pénzügyi-gazdasági kapcsolatait a keleti régió meghatározó országaival annak érdekében, hogy kihasználhassa és a maga javára fordíthassa a világgazdasági fordulat kínáta lehetőségeket.

A keleti szél politikájának kormányzati propagálása a nyugati gazdasági rendszer, valamint az európai integrációs intézményrendszer válságának kormányzati szintű ideológiai hangsúlyozásán túl egy praktikusabb, egyúttal látensebb okkal is magyarázható. A kelet-európai, ázsiai, illetve arab országokkal egyszerűbb pénzügyi-gazdasági szerződéseket kötni, mert azokért cserébe az említett országok nem kívánnak meghatározott gazdaságpolitikai irányvonalat kijelölni a magyar kormány számára, szemben az Európai Unióval és a Nemzetközi Valutaalappal, továbbá bizonyos demokratikus jogok, értékek érvényesítése terén sem gyakorolnak olyan nyomást gazdasági partnereikre – tekintve, hogy a demokrácia jellemzően ezekben az államokban is korlátozottan érvényesül –, mint az EU vagy az IMF. Az alábbi alfejezetekben a keleti nyitás szempontjából kulcsfontosságú két ország, Oroszország és Kína Magyarországgal való kapcsolatát vizsgáljuk meg.

Oroszország

Az Oroszországgal való gazdasági kapcsolatok fellendítését már 2010-ben megkezdte az Orbán-kormány. Fellegi Tamás nemzeti fejlesztési miniszter októberben Budapesten találkozott Viktor Zubkov orosz első miniszterelnök-helyetttel, akit Orbán Viktor is fogadott hivatalában. A találkozó legfontosabb eredménye, hogy döntés született a magyar miniszterelnök oroszországi munkalátogatásáról, ennek megfelelően egy hónappal később megvalósulhatott a moszkvai Putyin-Orbán találkozó, ami az elmúlt két év legmagasabb szintű politikai találkozója volt az orosz-magyar diplomáciában. A találkozó látványos eredmények nélkül zárult, bár a források szerint elsősorban nem is konkrét megállapodások megkötése, hanem a két ország közötti gazdasági együttműködés alapjainak lerakása, illetve a két fél álláspontjának ismertetése, közelítése volt az orosz-magyar gazdasági viszonyt érintő kényesebb ügyekben, mint a magyar gázfüggőség, a Malév, illetve a Szurgutnyeftyegaz által birtokolt 21%-nyi MOL-részvény visszavétele. Ez utóbbi kérdés 2011 júliusában rendeződött, ekkor fizette ki a Magyar Állam az 1,88 milliárd eurós vételárat az orosz vállalatnak a részvénycsomagért.

A gazdasági kapcsolatok erősítését szolgálta Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter 2011. februári moszkvai találkozója orosz kollégájával, ahol az Oroszországba irányuló magyar élelmiszerexport gördülékenyebbé tételéről tárgyaltak. 2012 májusában Budai Gyula, a VM államtitkára tárgyalt az orosz Mezőgazdasági Minisztérium miniszter helyettesével a hazai mezőgazdasági termékek oroszországi értékesítésének bővítéséről. A két ország közötti együttműködés ezen a területen sikeresnek mondható, bő másfél évvel később, Fazekas és az

orosz mezőgazdasági miniszter újabb, a kétoldalú kapcsolatok fejlesztésének lehetőségeit célzó moszkvai találkozásán már a magyarországi mezőgazdasági export dinamikus bővüléséről számolhattak be a felek. Az Oroszországba irányuló élelmiszer-gazdasági export 2011-ben 16%-kal bővült az előző évihez képest, meghaladva a 265 millió dollárt, a 2012 első hét hónapjában pedig újabb 6%-os bővülést regisztráltak.

A gazdasági közeledés mellett több más fronton is megindult a közeledés a két ország között, melyet több magas rangú kormányzati találkozó is igazol. Navracsics Tibor közigazgatási és igazságügyi miniszter 2012 májusában Szentpéterváron tárgyalt Alekszandr Konovalov orosz igazságügyi miniszterrel, akivel a 2011-es magyar-orosz igazságügyi együttműködési paktum megvalósításáról folytatott megbeszélést. Szeptemberben pedig L. Simon László kultúráért felelős államtitkár fogadta Vlagyimir Megyinszkij kulturális minisztert, akivel megállapodtak egy kétoldalú kulturális munkaterv még idén történő aláírásában, illetve abban, hogy megvizsgálják a 2005-ös magyar-orosz kulturális évad megismétlésének a lehetőségét.

A keleti nyitás politikája Oroszország esetében kézzelfogható eredményeket hozott: a két ország közötti kereskedelmi forgalom 2011-ben 25%-kal bővült az előző évihez képest, 2012 szeptemberében pedig már két év alatt 50%-os növekedésről beszélt a magyar-orosz gazdasági együttműködési kormányközi bizottság magyar alelnöke. Az alelnök azt is elmondta, hogy a magyar kormány jó politikai-gazdasági kapcsolatokra törekszik Oroszországgal, ehhez azonban több „megörökölt” kérdést kellett – MOL-részvények visszavásárlása –, illetve kell még rendezni a két állam között. Ilyen nehéz kérdés az energiaszállítás diverzifikációja, valamint a Malév ügye, amely kapcsán 126 millió eurós követeléssel rendelkeznek orosz bankok a magyar állammal szemben.

Kína

Oroszországhoz hasonlóan Kínával is közvetlenül a kormányváltást követően elkezdte szorosabbra fűzni gazdasági kapcsolatait a magyar kormány. A kapcsolatépítés jegyében Orbán Viktor 2010 októberének végén többnapos kínai látogatása során kínai cégvezetők mellett a kínai miniszterelnökkel is tárgyalt magyarországi befektetések elnyerésének reményében. Egy hónappal később Fellegi Tamás fejlesztési miniszter Pekingben tárgyalt kínai kormányzati szervek, pénzügyintézetek és nagyvállalatok vezetőivel a gazdasági és pénzügyi együttműködés felgyorsítása érdekében, elsődlegesen a magyar technológia kivitelével, valamint kínai infrastrukturális beruházások magyarországi megvalósításával, pénzügyi intézetek Magyarországra csábításával és a Malév jövőjével kapcsolatban. Fellegi 2011 áprilisában és novemberében is járt hasonló ügyben Kínában, a gazdasági lehetőségek felkutatása és kapcsolatépítés céljából.

Ezeknek a rendszeres kínai kapcsolatépítő utaknak is köszönhető, hogy 2011 júniusában Ven Csia-pao kínai miniszterelnök hazánkba látogatott. A látogatás eredményeképpen 12 megállapodás aláírására került sor Magyarország és Kína között. Ennek részeként Kína ígéretet tett „bizonyos összegű” magyar államkötvény megvásárlására, egy egymilliárd dolláros magyarországi vegyipari beruházás megvalósítására, logisztikai központ létrehozására, illetve egymilliárd eurós, gazdasági kapcsolatfejlesztésre szánt támogatás nyújtására. A magyar kormány a kínai befektetők előtt álló akadályok elhárítását vállalta, és megegyezés született egy új típusú bilaterális vállalkozói fórum létrehozására. A felek célul tűzték ki a két ország közötti kereskedelmi forgalom megkétszerezését 2015-ig. Az ígéretek közül a vegyipari beruházás tulajdonképpen még 2011 februárjában, a BorsodChem megvásárlásával megtörtént, jelentős összegű államkötvény vásárlására azonban nem került sor kínai részről. A két ország közötti gazdasági együttműködést előmozdító vállalkozói fórum, a Kínai-Magyar Üzleti Tanács viszont idén januárban felállításra került.

Idén áprilisban Fazekas Mihály vidékfejlesztési miniszter is Kínában tárgyalt, ahol a vízügyi miniszterrel tízpontos együttműködési szándéknyilatkozatot írtak alá a vízellátás és a szennyvízkezelés területeit illetően, de útja során a magyar élelmiszerek kínai exportjának elősegítése irányában is folytatott megbeszéléseket, melynek eredményeként egy kínai élelmiszerminősítő intézet magyarországi létrehozásáról is megállapodás is megszületett.

2012. május elején ismét magas rangú kínai politikust fogadott Budapesten Orbán Viktor Li Ko-csiang miniszterelnök-helyettes személyében, akivel egy újabb, ezúttal hét pontból álló egyezménycsomagot írtak alá. A megállapodás részeként a kínai miniszterelnök által korábban megígért egymilliárd eurós gazdaságfejlesztési hitelkeret felhasználásának feltételeiről, és a Huawei elektronikai cég magyarországi logisztikai központjának létrehozása is rögzítésre került. Ezekon túl a Liszt Ferenc repülőtérrel a fővárossal összekötő gyorsvasút megépítéséről született nyilatkozat.

A kínai-magyar kereskedelmi forgalom 2011-ben elérte a 9,2 milliárd dollárt, ami 2010-hez képest 6,2%-os bővülést jelent.

A keleti nyitás politikájának fókuszát jelentő Oroszország és Kína mellett Kazahsztánnal és Szaúd-Arábiával is gazdasági kapcsolatfelvételt tett kísérletet az Orbán-kormány. 2012 márciusában számos üzletemberrel együtt Orbán Viktor is részt vett Asztahánban a kazah-magyar üzleti fórumon, ahol a keleti nyitás fontosságát hangsúlyozta, a két ország képviselői pedig szándéknyilatkozatot is aláírtak a két kormány együttműködéséről, továbbá adóügyi információcseréről, egészségügyi együttműködésről, valamint a két ország kereskedelmi és iparkamarájának megállapodását egy üzleti tanács létrehozásáról. A Szaúd-Arábia felé nyitás 2011 októberében indult el, amikor Orbán Viktor Rijádban tett látogatást a szaúdi királynál. Hogy a kormány mennyire komolyan gondolja a szaúdi pénzügyi-gazdasági kapcsolatok elmélyítését, mi sem jelzi jobban, mint hogy az utazó küldöttség tagja volt a miniszterelnök

mellett Martonyi János külügyminiszter, Matolcsy György nemzetgazdasági és Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter, Varga Mihály, a Miniszterelnökséget vezető államtitkár és Szócska Miklós egészségügyért felelős államtitkár is.

Azeri-örmény konfliktus - A Safarov-ügy

A második Orbán-kormányhoz köthető legnagyobb külpolitikai botrány egyértelműen Ramil Safarov azeri katonatiszt kiadatása volt az azeri hatóságoknak. Az örmény katonatársát etnikai okokból 2004-ben baltával meggyilkoló Safarov kiadatását folyamatosan kérvényezte az azeribadzsáni kormány, amit a magyar kormány – pártállástól függetlenül – folyamatosan elutasított. 2012 augusztusában azonban a Fidesz-KDNP kormány hirtelen változtatott az álláspontján, és az 1983-as strasbourgi Európai Egyezményre hivatkozva eleget tett az azeri kérésnek. Az egyezmény azonban lehetővé tette Azerbajdzsán számára, hogy kegyelmet gyakoroljon, az azeri elnök pedig élt is a lehetőséggel, Azerbajdzsánban ugyanis az Örményországgal való konfliktus annyira éles, hogy a közvélekedés szerint „nem számít bűnnek” örmény embert megölni.

A kiadást óriási hazai és nemzetközi felháborodás követte, európai uniós vezetőktől kezdve az Egyesült Államokig a politikai élet különböző szintű szereplői – természetesen köztük a hazai baloldali ellenzék is – vonták kérdőre a magyar kormányt, amely ellentmondásos válaszokat adott a kérdésekre. A védekezés szerint egyrészt egyezmény kötelezte Magyarországot a kiadatra, ami tételesen nem igaz, másrészt nem sejtették, hogy az azeri elnök szabadon engedi Safarovot, ami viszont nagyfokú hozzá nem értésről tesz tanúbizonyságot. Más kormányparti nyilatkozatok szerint azonban a magyar kormány nagyon is tudta, mit tesz, és ezt támasztja alá az a tény is, hogy Safarov kiadatása óta látványosan fellendültek az azeribadzsáni-magyar kapcsolatok. Valószínűnek tűnik tehát, hogy a kormány nemzetközi konfliktus generálását – a Safarov-ügy ugyanis tovább élte Örményország és Azerbajdzsán korábban is súlyos feszültséggel terhelt kapcsolatát, egészen a háborúval való fenyegetőzésig – is felvállalta anyagi érdekekért cserébe.

Az első feltételezések szerint Magyarország államkötvények vásárlását kérte volna Azerbajdzsántól, ez azonban nem valósult meg. Október elején viszont kétoldalú gazdasági tárgyalások zajlottak a két ország között, Azerbajdzsánt Sahin Musztafajev gazdaságfejlesztési miniszter képviselte további 60 azeri üzletemberrel az oldalán. A tárgyalások eredménye megállapodások megkötése volt, amelyben az azeri fél leszögezi, hogy adókedvezményeket biztosít magyar cégek számára, a magyar kormány pedig a tárgyalást követően Bakuban kereskedelmi irodát nyitott magyar cégek számára. Feltételezhető, hogy a főleg építőiparra koncentráltó beruházásokban a kormány a Magyarországon megszokott gyakorlatnak megfelelően a kormányközeli vállalkozásokat igyekszik majd megrendelésekhez juttatni.

1.6. A magyar kormány és az arab tavasz

Hazánk 2011. január elsején vette át az Európai Unió Tanácsának soros elnöki tisztét, a féléves elnökség pedig egybeesett az észak-afrikai, közel-keleti arab országokban kitört felkeléshullámmal, így hazánk több érintett arab országgal is diplomáciai kapcsolatba került a nemzetközi eseményekkel összefüggésben.

Orbán Viktor az EU soros elnöki tisztét betöltő állam kormányfőjeként 2011. január végén tett látogatást Hoszni Mubarak egyiptomi elnöknel, akivel az arab-magyar kapcsolatokról, valamint gazdasági együttműködésről is tárgyalt, az EU soros elnökeként pedig Orbán az unió és az arab világ közötti kapcsolatok erősítéséről is beszélt. Ez volt a magyar kormányfő első Európai Unión kívüli diplomáciai látogatása, amit egyébként az EU-diplomácia is sürgetett. Orbán Egyiptomnak a térség stabilitásában játszott kulcsszerepét is hangsúlyozta, amely kijelentés utóbb sajátos megvilágításba került, mivel az arab országból való távozásának napján kezdődtek meg azok a kormányellenes tüntetések, melyek végül az egyiptomi elnök és rendszere bukásához vezettek. Orbán volt tehát az utolsó magas rangú európai diplomata, akit a zavargások kitörése előtt fogadott az egyiptomi elnök. Így Martonyi János márciusban – szintén az EU soros elnökeként – már az új egyiptomi kormánnyal való kapcsolatfelvétel céljából tett látogatást az országban.

Líbiában komoly diplomáciai sikereket könyvelhetett el a magyar kormány. A 2011 februárjában kitört líbiai forradalom következtében evakuált diplomáciai testületek helyét átvéve a tripoli magyar nagykövetség vette át és látta el az EU intézményeinek és több más ország – köztük az Amerikai Egyesült Államok, Egyesült Királyság, Görögország, Horvátország, Kanada és Olaszország – diplomáciai képviselőjét az észak-afrikai országban. A szerepvállalás értékét növeli, hogy az elhúzódó líbiai válsághelyzetben az Európai Külügyi Szolgálat hazánk EU-elnökségének lezárása után is Magyarországot kérte fel, hogy ideiglenes jelleggel folytassa az unió helyi képviselői feladatainak ellátását, amely tevékenységet így végül 2012 júliusáig, azaz közel másfél évig végezte. A szervezet főtitkára levélben köszönte meg a segítségnyújtást, kiemelve, hogy a magyar fél rugalmassága, hogy kétszer is vállalta a feladatok ellátásának hosszabbítását, lehetővé tette, hogy az EU a nehéz körülmények ellenére is jelen legyen Líbiában. A líbiai magyar nagykövetség tevékenységét többek között Ban Ki Mun ENSZ főtitkár, Hillary Clinton amerikai és William Hauge brit külügyminiszter is megköszönte.

Idén a polgárháború sújtotta Szíriában is több nyugati állam képviselőjét elvállalta hazánk damaszkuszi nagykövetsége: Kanadával, Ausztráliával és Nagy Britanniával született ilyen irányú kétoldali megállapodás. A közel-keleti ország mégis egy emberrablási ügy miatt került a figyelem középpontjába Magyarországon. Augusztusban három magyar állampolgár tűnt el Szíriában, akiket szíriai felkelők fogtak el, majd engedtek szabadon. A diplomáciai bonyodalmat az váltotta ki, hogy az elrabolt magyarok korábban rendőrként szolgáltak, a

szíriai szabad hadsereg kommunikációja szerint pedig a szíriai rezsim oldalán álló speciális egység szakértőiként azonosították a magyar állampolgárokat. Martonyi János külügyminiszter az ügyre reagálva kijelentette, hogy a gyanúját is el kell kerülni, hogy a magyar hatóságok bármit is tudtak volna a túszul ejtettek szíriai tevékenységéről, és vizsgálatot kell indítani a részletek felderítésére, és hogy az illetők tevékenysége megvalósított-e törvénytörtést. A külügyminisztérium szerint ugyanis a magyarok szíriai tevékenysége Magyarország nemzetközi megítélésére is kockázatos lehetett.

2. Ajánlások a magyar külpolitika korrekciójára

2.1. A magyar külpolitika céljai és értékrendje

Az értékelvű külpolitika

Magyarország mindenkori kormányának legfontosabb külpolitikai célja természetesen az ország biztonságának szavatolása és a magyar érdekek képviselete kell, hogy legyen a világban. Ehhez azonban mára nem mellőzhető a globális változások megértése, és az európai értékek elfogadása. 2010 óta Magyarország külpolitikája jelentős változásokon ment keresztül, amelyek Magyarország nemzetközi elszigetelődéséhez, sok esetben pedig a stratégiai partnerekhez fűződő viszony drámai megromlásához vezettek. Ennek megfelelően egy következő kormány célja a diplomáciai károk enyhítése és egy értékelvű külpolitika meghonosítása lehet.

Az értékelvű külpolitika azt jelenti, hogy Magyarország mindenkori kormánya nem aktuális csoport- és gazdasági érdekek alapján, hanem elvek és értékek alapján határozza meg a külpolitikájának céljait. Nem az eszközöket rendeli tehát ad hoc célokhoz, hanem a célokat az értékekhez. Az értékelvű politika a machiavellista szemlélet meghaladását jelenti. Az olyan értékekkel a rendszerváltás óta Magyarország mindig azonosult a világ közvéleménye előtt, mint az európai integráció, a demokrácia és jogállam, a kisebbségi jogok tiszteletben tartása, az emberi jogok. Ezek mellett a szociális piacgazdaság, a kulturális sokszínűség, a sajtószabadság mind olyan elvek, amelyek megtartását és képviseletét Magyarországnak büszkén kell vállalnia.

Az értékelvű külpolitika nem jelenti, hogy hazánknak nem vagy csak korlátozottan szabadna olyan államokkal kapcsolatot tartania, amelyek ezeket az értékeket nem tartják tökéletesen tiszteletben, de azt igen, hogy hazánk céljait és a végrehajtás eszközeit is ezen értékekkel hangoljuk össze. Az értékelvű politika elsősorban reálpolitikai érdek: hiszünk abban, hogy hosszú távon Magyarország számára nem elképzelhető másmilyen út, mint a nyugati orientáció, az európai integráció útja. Az értékelvű politika tehát a hosszú távú, perspektivikus reálpolitikai gondolkodásmódot jelenti az aktuális hatalmi csoportérdekek dominanciájával szemben.

Az európai értékek képviselete

Az elmúlt években a Fidesz-KDNP vezette kormány éppen ezt az értékelvű külpolitikát adta fel bizonyos lobb- és csoportérdekeknek megfelelően. Holott az értékelvűség nem azt jelenti, hogy az aktuális kormány ne képviselhetné hatékonyan a nemzetközi szinten az

ország érdekeit, hanem azt, hogy a **politika hosszú távon gondolkodik**; rövid távú vagy jelentéktelen előnyökért pedig nem adja fel azokat a pozíciókat, amelyeket hazánk a rendszerváltás óta megszerzett az Európai Unióban és a nyugati világban. Az Orbán-kormány alatt pontosan ez történt: a „**keleti nyitás**” **kritikátlansága** oda vezetett, hogy a kormány demokratikus alapértékeket veszélyeztette. Erre jó példa a Safarov-ügy, a tibeti tüntetők elleni fellépés, de az Európai Unió ellen – még a magyar uniós elnökség idején is folytatott – „szabadságharc” is, amely sokkal kevésbé a szabadságért, mint a szabadság korlátozásáért folyt. Ennek elkerülése végett a jövőben vissza kell állítani a prioritásokat: Magyarország újra európai orientációjú külpolitikát kell, hogy folytasson, és még pillanatnyi, különösen nem vélt előnyökért **cserébe sem tehet olyan lépéseket, amelyek megkérdőjelezik a mindenkori magyar kormány demokratikus vagy európai elkötelezettségét** a nemzetközi szereplők előtt.

Míg a keleti országoknak tett elvtelen „gesztusok” politikáját helyre lehet hozni ezek mellőzésével, a szabadságjogok betartásával és természetesen a sérelmet elszenvedett állampolgárok és nemzetek megkövetésével, **az Európai Unióval szemben vívott belpolitikai motivációjú harc súlyos és akár évekig tartó károkat okozott Magyarországnak**. Az új magyar kormánynak **az izoláció helyett az integráció politikájára** kell helyeznie a hangsúlyt. **Az Európai Unió arra jelent lehetőséget Magyarországnak, hogy szövetségben Európa más országaival, a világpolitika alakítójává válhasson a kiszolgáltatottság helyett**. Ezt a pozíciót feladni nem a szabadságért, hanem az ország közvetlen érdekei ellen folytatott harc. **Az Európai Unió sikere Magyarország érdeke**.

A magyar külpolitika értékeinek forrásai

Magyarország tagja az ENSZ-nek, a NATO-nak és az Európai Uniónak. A magyar külpolitika értékrendszerének **legfontosabb forrásai tehát azok a nemzetközi szerződések**, amelyek a szervezetek működését meghatározzák: az **ENSZ Alapokmánya**, az **Észak-atlanti Szerződés** és az európai uniós szerződések, különös tekintettel az Európai Unió Alapjogi Chartájára. E források közös nevezői olyan univerzális értékek, mint a szuverenitás és a nemzeti határok sérthetlensége, a tagországok biztonsága, a demokrácia, a jogállam, a szociális piacgazdaság, a részvétel elve, a fenntartható fejlődés, a vélemény- és szólásszabadság és a **kisebbségi jogok tisztelete**. E célkitűzések és értékek megjelennek Magyarország demokratikus fejlődésének jogtörténetében és az ország önként vállalta ezek képviselését a rendszerváltást követően.

Egyesült Nemzetek Szövetsége

Az Egyesült Nemzetek Szövetségének Magyarország csaknem hat évtizede tagja. A magyar külpolitika fontos eleme kell, hogy legyen a **nemzetközi konfliktusok feloldásában és döntések**

meghozatalában az ENSZ prioritásának hangsúlyozása. Az ENSZ ugyanis olyan fórum, amelynek alapértékei univerzálisak, a tagállamok pedig - a globális erőviszonyokat leképező BT-tagság mellett – egyenlő súllyal vesznek részt a szervezetben, szemben a G8-as és G20-as egyeztetésekkel. Az ENSZ-tagság révén **Magyarország is komoly beleszólással rendelkezhet nemzetközi ügyek intézésébe.** Ezért is sajnálatos, hogy az Orbán-kormány 2011-ben hibás diplomáciájának köszönhetően elmulasztotta a lehetőséget, hogy az ország a Biztonsági Tanács nem állandó tagjává váljon.

NATO

A NATO-tagság meghatározza Magyarország kül- és biztonságpolitikájának alakulását. 1997-ben 85%-os többséggel voksoltak az állampolgárok a NATO-tagság mellett, ez is jelzi, hogy a magyarok túlnyomó többsége szerint **nincsen alternatívája az észak-atlanti szövetség politikájának.** Mindezt tökéletesen mutatja az a – Magyarország biztonságára nézve létfontosságú – fejlemény, hogy az elmúlt időben **a régió egyre több országa csatlakozott az észak-atlanti szövetséghez.** A következő kormánynak arra kell törekednie, **hogy az Európai Unió és a NATO kül- és biztonságpolitikája összehangoltan működjön,** hiszen hazánk mindkét szervezetnek tagja. A magyar külpolitikára vonatkoztatva irányadónak tekintjük a NATO Stratégiai Konceptióját. Magyarország kifejezetten érdekelt abban, hogy **a régió további országai is csatlakozhassanak az Észak-atlanti Szerződéshez,** így Magyarországnak – a feltételek teljesítését követően – támogatnia érdemes mind Szerbia, mind Montenegró csatlakozását.

Európai Unió

Az elmúlt két év kül- és belpolitikáját egyaránt meghatározta a Fidesz-KDNP kormány Európai Unióval kapcsolatos küzdelme, amelynek köszönhetően **Magyarország nemzetközi szinten is elszigetelődött.** A jobboldali vezetés félreérti, mit jelent Magyarország számára az Uniós tagság, és kizárólag a Magyarországra nehezedő kötelezettségeket érzékeli. Különös problémát jelent, hogy 2010-től kezdve **a kormány azért távolodik az európai együttműködéstől, mert az megköveteli bizonyos jogállami standardok és demokratikus minimum betartását,** többek között az Alaptörvény, a sajtó- és véleményszabadság, a jegybanki függetlenség, a bírósági függetlenség kapcsán.

Megtévesztő a kormány interpretációja, amely szerint a gazdasági gyarmattá válás és az Európától való távolodás között lehet választani. Ellenkezőleg: a Fidesz azért távolítaná Magyarországot Európától, hogy ne kelljen betartania azt a demokratikus minimumot, amit az Európai Unió minden tagállamától megkövetel. **Magyarországon jelenleg egyetlen olyan frakció ül a parlamentben, amely az európai integráció szélesítésének és mélyítésének is híve: a Magyar Szocialista Párt.** Míg a Jobbik nyíltan kilépés-párti, a Fidesz az euroszkeptizmus és

az Európa-ellenesség közötti határon mozog, az LMP pedig szintén erősen kritikus az EU-val – és főleg a gazdasági együttműködés mélyítésével – kapcsolatban. Holott felmérések szerint a magyarok többsége továbbra is az uniós tagság elkötelezett híve.

Az európai uniós értékek betartása Magyarország számára nem kényszerpálya, hanem lehetőség arra, hogy hazánk oda tartozzon, ahová a történelem során mindig szeretett volna. Mindez egyúttal természetesen reálpolitikai célkitűzés is: a magyar érdeket ugyanis akkor lehet Európában sikerrel képviselni, ha azt nem az „üzengetős” sérelmi politika eszközeivel tesszük, hanem egyenlő partnerként, a tárgyalóasztalnál. A Fidesz-kormány években mérhető károkat okozott azzal, hogy Európa-szerte megkérdőjelezhetővé tette Magyarország szavahihetőségét nemzetközi fórumok előtt. Az elkövetkező kormányoknak ezt kell visszaállítaniuk. Világossá kell tennie, hogy Magyarország a politikai berendezkedés, a demokrácia kérdéseiben a nyugati, és nem a keleti modellt követi.

A kisebbségi jogok fontossága

Magyarország felelősséget érez a határon túli magyarság iránt, ezért **különös fontosságot tulajdonít a határon túli magyar közösségek fennmaradását, fejlesztését támogató kezdeményezéseknek, az ottani közösségek jogainak érvényesítését és szülőföldön való boldogulását.** Magyarország külpolitikája és a határon túli magyarok érdekében folytatott tevékenysége szorosan össze kell, hogy függjön, nem szolgálhat ellentétes célokat. A jobboldal a kilencvenes évek óta rendkívül sokat ártott a határon túli magyaroknak azzal, hogy kompromisszumképtelen külpolitikája tökéletesen felhasználható volt az ellentétes érdekű helyi politikai erők számára. Ezzel szemben **Magyarország mindenkori vezetésének a beavatkozás helyett a stabil viszony kialakítására kell törekednie a szomszédos országokkal,** illetve fokozottan kell ügyelnie a **Magyarországon élő kisebbségek jogainak betartására,** máskülönben a határon túli magyarokra nehezedő nyomás evidensen csak fokozódni fog.

A magyar jobboldal az elmúlt években és évtizedben sok esetben céljaival ellentétesen rontott a határon túli magyarság helyzetén. Az új magyar kormány külpolitikájának a bi- és multilaterális kapcsolatok ápolásában is arra kell törekednie, hogy olyan viszonyt alakítson ki a környező országokkal, amelyben a kisebbségi jogok érvényesülésének és **az Európai Unióban vagy más nemzetközi szervezetben való közös fellépésnek** nem lehet akadálya. A kisebbségi jogok vonatkozásában **az EBESZ kisebbségügyi főbiztosa által kiadott ajánlásokat és az Európa Tanács egyezményeit tartjuk irányadónak.**

Külgazdasági kapcsolatok

A magyar külpolitika elsődleges célja kell, hogy legyen a külgazdasági szempontok erősítése, mind az export erősítése, mind a tőkebefektetések szintjén. A Fidesz kormányzása alatt jól

láthatóak annak következményei, ha egy kormány a külföldi tőke ellen hangolja gazdaságpolitikáját és jogalkotását. A Fidesz-kormány alatt stratégiai fontosságú vállalatok zártak be vagy építették le a magyar munkaerőt jelentős mértékben, ami akadályozta a foglalkoztatás bővülését, új befektetések pedig alig keletkeztek.

A hazai vállalkozások támogatása mellett igen fontos a gazdaságpolitikája átalakítása úgy, hogy ismét külföldi tőkét bevonni képes állapotba kerüljön az ország. Ez természetesen nemcsak gazdaságpolitikai eszközöket igényel – bár ez elengedhetetlen feltétel – hanem aktív külpolitikát és hatékony diplomáciát is. Magyarország a jelenlegi válsághelyzetben nem engedheti meg magának, hogy bezárkózzon a külföldi tőke elől, ezzel ugyanis komoly lehetőségektől esne el Magyarország a foglalkoztatás bővítése és a gazdaságfejlesztés területén. A külgazdasági kapcsolatok terén természetesen elsődleges feladat a **jogbiztonság visszaállítása**, hogy a befektetők ne tekintsék kiszámíthatatlan, rizikós döntésnek a magyarországi beruházásokat.

2.2. A külpolitikai stratégia prioritásai

Szomszédságpolitika

A mindenkori magyar kormányoknak kiemelten kell kezelnie a szomszédságpolitika kérdését. Ennek oka nemcsak az, hogy az **együttös régiós érdekérvényesítés**, a **hasonló gazdasági helyzet** és politikai okok miatt a közép-kelet európai régió országai egymás segítésére utaltak, hanem nyilvánvalóan az is, hogy a **szomszédos országokban él mintegy két és fél millió magyar**. A mindenkori magyar kormányoknak háromoldalú kapcsolatépítést kell folytatnia a határon túli magyar közösségek érdekében: aktív szerepet kell játszania a határon túli magyar szervezetek és a magyar állam, a szomszédos államok és a határon túli magyarok, illetve a magyar állam és a szomszédos államok kapcsolatainak erősítésében.

Az elmúlt két és fél évben – ugyanúgy, ahogyan ez a Fidesz 1998 és 2002 közötti kormányzására is jellemző volt – a **kormány aktív politikát folytatott a határon túli magyarokkal kapcsolatban**, ugyanakkor ez sok esetben kontraproduktívnak bizonyult. Jellemző volt a szomszédos állam belpolitikájába való közvetlen beavatkozás, az egyeztetések nélküli intézkedések meghozatala, sőt, a határon túli magyarságnak a Fidesz választási-politikai érdekeinek megfelelő felhasználása is. Mindez azért is jelent problémát, mert az **elmérgesedett viszony a szomszédos államokkal sok esetben a határon túli magyarok rovására hozott intézkedésekben öltött testet**: kiváló példa erre a Victor Ponta vezette román kormány magyarellenes intézkedései vagy a szlovák állampolgársági törvény. Az ilyen diszkriminatív intézkedések természetesen elfogadhatatlanok, de körültekintő külpolitikával megelőzhetőek lettek volna.

Az új magyar kormánynak ennek érdekében **szakítania kell a sérelmi politikával**, a más országok belpolitikájába való beavatkozással – másképpen fogalmazva **új elvi alapokra kell helyeznie Magyarország szomszédságpolitikáját**. Ezek az elvek következők:

1. **Az összmagyarság képviselőinek elve:** a mindenkori magyar kormány nem tehet különbséget határon túli magyarok és szervezetek között sem politikai, sem egyéb alapon. Elfogadhatatlan, hogy a magyar kormány vagy a kormánypárt vezető politikusai ne tekintsenek partnernek minden olyan határon túli pártot és szervezetet, amely releváns támogatottsággal rendelkezik a magyar nemzetiségűek között és a magyarság érdekképviselőjét tűzte zászlajára.
2. **A belpolitikától való távolságtartás elve:** a magyar kormány és a kormánypárt tagjainak tartózkodni kell a szomszédos országok választási kampányában való részvételtől, és különösen érdemes távolságtartani magukat olyan megnyilatkozásoktól, amelyek sérthetik egy adott ország nemzeti öntudatát. Ez természetesen nem vonatkozik azokra az esetekre, amelyben a határon túli magyarok jogsérelemmel szembeni védelméről van szó.
3. **Szülőföldön való boldogulás elve:** a magyar kormány támogatja a határon túli közösségeket kultúrájuk megőrzésében, aktívan segíti a magyar nyelvű kultúra és oktatás fennmaradását. A magyar kormány elsődleges célja a szülőföldön való boldogulás elősegítése.
4. **A kisebbségi jogok tiszteletben tartásának elve:** a magyar kormány csak azt várhatja el a szomszédos országoktól a kisebbségi jogok érvényesítése terén, amelyet maga is biztosít a határain belül élő kisebbségeknek. Ezért kiemelten fontos a Magyarországon élő kisebbségek autonómiájának és jogainak őrzése, tiszteletben tartása.
5. **A régiós országok együttműködésének elve:** Magyarország akkor tud hatékonyan fellépni az Európai Unióban saját érdekei védelmében, ha az EU-s jogalkotási folyamat előtt álláspontját egyezteteti a régiós országokkal. Közös érdekek rendkívül sok területen megnyilvánulnak gazdaságpolitikától az energiapolitikán át a kohéziós források védelméig. Emellett Magyarországnak minden eszközzel segítenie kell a térség még nem-tagállam országainak európai integrációját – ez ugyanis Magyarország gazdasági lehetőségeit és a határon túli magyarok helyzetét egyszerre javítja.

Európai elkötelezettség, nyugati orientáció a magyar külpolitikában

Magyarország 1989-ben azzal a reménnyel váltott rendszert, hogy hazánk végre csatlakozni fog a nyugat-európai fejlett, demokratikus országok közösségéhez. A rendszerváltás előtti politika örökségének és az azóta eltelt időszaknak közös kudarca, hogy Magyarország életszínvonalban továbbra is messze elmarad a nyugati államoktól. A 2010 utáni időszak kudarca pedig az, hogy az Orbán-kormány távolódott a parlamentáris demokráciáktól, **feladva a nyugat-európai politika fejlődési irányát.** Ez az oka annak, hogy a kormány és a nyugat-európai országok, illetve az Európai Unió között egyre több olyan konfliktus keletkezett, amelyhez hasonlók korábban elképzelhetetlenek voltak. **A nyugat-európai országokhoz fűződő viszony korrekciója elkerülhetetlen** az elkövetkező években, hiszen Magyarország sorsa egyre nagyobb mértékben függ Európa sorsától és az Európai Unióban hozott döntésektől. Ezen döntések meghozatalából kimaradni pedig igen veszélyes út lenne.

A magyar külpolitikának tehát elsődleges célja kell, hogy legyen **a többsebességes Európa elkerülése,** továbbra is a döntéshozatali központban kell Magyarországnak maradnia. Ellentétben tehát a 2010-től kezdődő időszakokkal, Magyarországnak arra kell törekednie, hogy **ne szakadjon le az európai centrumtól sem politikai, sem gazdasági értelemben.** Ehhez hangos sérelmi politizálás és az Európai Unió intézményeiből való ellenségképzés helyett **megfontolt diplomáciára,** unortodoxia és kötelességzegő gazdaságpolitika helyett **kiszámítható intézkedésekre,** a demokratikus jogállam lebontása helyett annak megerősítésére van **szükség.**

Magyarország uniós elnöksége alatt a közösség nemcsak a gazdasági kormányzásban lépett előbbre, de a régiós tagországok együttműködésének megalkotásában (pl. Duna Stratégia) is. **A közös fellépés súlyt ad a közép-kelet európai tagállamoknak,** egy rendszeresített összefogás megteremtésével Magyarország nagyobb eséllyel érvényesítheti akaratát az Európai Unióban. Kiváló példa erre a **kohéziós pénzek sorsa,** amelynek szinten tartása a régió összes országának alapvető érdeke. Szintén nehezen lebecsülhető jelentősége van **a régió közös energiapolitikájának,** amely a vezetékek összekapcsolásától kezdve a fenntartható energiagazdálkodás megteremtéséig terjedhet. A fenntarthatóság kapcsán nemcsak az energiapolitikát fontos megemlíteni: Magyarországnak az is érdeke, hogy **a régiós együttműködés kapcsán hatékonyabban legyen védhető hazánk környezete.** A határra épített személtlerakó-telepek, folyóink tisztaságának veszélyeztetése árulkodott arról az elmúlt években, hogy a régiós együttműködésnek van egy fontos környezetvédelmi és fenntarthatósági dimenziója is.

Magyarország akkor jár el az érdekeinek megfelelően, ha az elkövetkező években mindent megtesz nemcsak saját pozícióinak megszilárdításáért az Európai Unión belül, hanem **a kelet-európai és balkáni régió integrációjának érdekében** is. Horvátország EU-csatlakozása karnyújtásnyira van, de Magyarországnak a feltételek teljesítését követően érdemes

támogatnia **Szerbia integrációs törekvéseit**, emellett **Montenegró, Albánia és Macedónia európai közeledését is**. A határátlépések megkönnyítése végett a magyar kormány okkal érvelhet **Románia és Bulgária schengeni övezethez való csatlakozása** mellett is.

Az Egyesült Államok

A gazdasági problémák ellenére az Egyesült Államok **továbbra is a világ vezető katonai és gazdasági hatalma**. Az Orbán-kormány 2010 óta számos olyan intézkedést fogadott el, amelyek **az amerikai kormányzat rosszallásához vezettek**, ráadásul magyar szempontból is elkerülhetők, néhol feleslegesek voltak. Történt mindez annak ellenére, hogy **Magyarországnak elemi érdeke lenne az Egyesült Államokkal való szoros szövetségi viszony erősítése**. A demokratikus korrekció programja úgy nyújthat megoldást ezen problémákra, **hogy a magyar emberek érdekei nem sérülnek**, hiszen mindannyiunk elemi érdeke, hogy Magyarország visszatérjen a jogállami útra.

Az Egyesült Államokkal való kapcsolattartás a magyar biztonságpolitika egyik legfontosabb pillére. Az Észak-atlanti Szövetség (NATO) legnagyobb részt az amerikai katonai erőnek köszönheti a súlyát. A NATO alapító szerződésében megtalálható **5. cikkely miatt** – amely szerint ha egy tagállamot megtámadnak, azt a szervezetben részt vevő összes tagállam az ellene intézett támadásnak tekinti – **az Egyesült Államok Magyarország területi szuverenitásának, békéjének fő védelmezője is**. Meghatározó fontosságú az Európai Unió tagállamai, köztük Magyarország gazdaságának szempontjából az amerikai és európai kapcsolatok alakulása. Ezért hazánk abban érdekelt, hogy az Egyesült Államok és az EU együttműködése még szorosabb legyen, **az USA továbbra is első számú partnerként tekintsen a diplomáciában és gazdasági tekintetben is az európai államokra**.

A keleti országok és Latin-Amerika

Az Európán és az Egyesült Államokon kívüli világgazdasági szereplők felértékelődéséből magyar jobboldal azt a téves következtetést vonta le, hogy a szabad világtól távolodni, és nem hozzá közeledni kellene, különösen, miután az Európai Unió egyes tagállamai elkezdtek válságjeleket mutatni. A Fidesz és a Jobbik nyíltan fordítaná Kelet felé az ország külkapcsolatait. **A két világ, a két külpolitikai irány szembeállítására azonban tévút. A nyugati orientáció elsődleges, és emellett kell törekedni arra, hogy minél hatékonyabban reagáljon a magyar külpolitika például Brazília, Oroszország, India és Kína erősödésére.**

Az orosz kapcsolatok az energiapolitika miatt is kiemelkedő fontosságúak. Magyarországnak nem csak energetikai szempontból meghatározó érdeke az Oroszországgal való jó kapcsolat: az Európai Unió és a NATO Oroszországhoz való viszonya meghatározhatja az európai

térség biztonságpolitikájának alakulását is. Emellett a hagyományosan jó orosz-magyar tudományos együttműködés, a kulturális kapcsolatok erősítése mindkét fél érdeke. **A diplomáciai-gazdasági kapcsolatok előmozdítása érdekében a két országnak érdemes a vízummentesség irányába is lépéseket tennie.**

Kína 2012-re a világ egyik meghatározó hatalma lett, a kínai-amerikai viszony pedig a világpolitika egyik kulcskérdése. **Magyarország érdekelt abban, hogy az Európai Unió és Kína minél szorosabban működjön együtt elsősorban gazdasági és pénzügyi kérdésekben,** és ugyanez igaz a magyar-kínai gazdasági kapcsolatok alakítására is. Minél gyorsabban ismeri ki magát a magyar kormányzati és üzleti szektor a kínai érdekekben és vállalati kultúrában, annál több lehetőséget tartogat Magyarország számára is Kína robbanásszerű fejlődése és gazdasági expanziója. Hasonló a helyzet Indiával, amely az elmúlt években ráadásul Magyarország szövetségeseivel egyre erősödő kapcsolatot épít ki, így népszerűségi, gazdasági és geopolitikai okokból is támogathatónak tartjuk India állandó helyét az ENSZ Biztonsági Tanácsában.

A latin-amerikai régió nemcsak Brazília elképesztő fejlődése miatt bír különös jelentőséggel, hanem azért is, mert itt él a világ népességének csaknem 10 százaléka. A latin-amerikai térség stabilizálódásával megjelent az igény a további fejlődésre, a jelenleg is rendkívül komoly társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére. Ebben lehet szerepe Magyarországnak, különös tekintettel arra, hogy legfőbb külpolitikai szövetségeseink, az Egyesült Államok és az Európai Unió is stratégiai partnerként kezeli a térség néhány országát.

Ennek fényében különösen problémás, hogy bár a latin-amerikai országok érdeklődnek Magyarország iránt – hét térségbeli állam is rendelkezik Budapesten külképviselettel –, Magyarország az elmúlt években leépítette latin-amerikai kapcsolatait. **Érdemes lenne újra magyar diplomáciai képviseletet nyitni néhány latin-amerikai országban** (például Chilében vagy Kolumbiában), ezen országok gazdasági súlya ugyanis egyre értékelődik fel a térségben és a világon egyaránt.

Policy Solutions
Politikai Elemző és Tanácsadó Intézet

Budapest, 1065, Révay utca 10.

(1) 474-8748

info@policysolutions.hu

www.policysolutions.hu

POLICYSOLUTIONS

